

Festival ako sociálny experiment

Ivana Madariová

PRUDKÝ VÝVOJ nových technológií a ich prirodzené využitie rôznymi umeleckými disciplínami spustil okolo roku 2000 boom festivalov a prehliadok zameraných na nové médiá. Medzi nimi vznikol aj *Multiplace*. Vďaka svojim špecifickým vlastnostiam však nenaskočil na módnú vlnu, ale stal sa východoeurópskym špecifikom. Väčšina festivalov stojí a padá na centrálne organizovanom modeli, na ktorý je všetko naviazané, z centra ktorého je všetko riadené, koncepčne i teoreticky ukotvené. *Multiplace* vznikol naopak, ako príklad organizácie, založenej zdola. Bol iniciatívou niekoľkých subjektov, pôsobiacich v rôznych sférach a dodnes sa rozvíja na princípe otvorenej organizácie.

Prvá, ale neúspešná aktivita okolo festivalu začala približne v roku 2001, kedy v okruhu ľudí, združených v Buryzone a Mareka Kvetána, vznikla iniciatíva založiť festival *Compost*, zameraný na nové médiá. O rok neskôr ľudia z rovnakého okruhu (konkrétne Buryzone, Galéria Jána Koniarka, SPACE, Subtera, Atraktart, České kultúrne fórum a Rakúske kultúrne fórum) spolu vytvorili *Multiplace*, ktorý sa po počiatkovej dobrej skúsenosti rozhodli robiť aj v nasledujúcich rokoch. Pre pochopenie podmienok, za akých

festival vznikal je dôležité spomenúť aj paralelne prebiehajúci projekt *New Media Nation*, ktorý bol prvým slovenským projektom podporeným programom Kultúra 2000 (taktiež Buryzone), a ktorého bol *Multiplace* vlastne súčasťou.

Forma festivalu bola od prvého ročníku jasná. Program je tvorený rôznorodými projektmi, súvisiacimi s celkovou orientáciou *Multiplace*, ktoré pripravujú jednotliví organizátori vo vlastnej réžii. *Multiplace* je zastrešujúcou inštitúciou, poskytuje celkovú koordináciu, teoretické podloženie, spoločnú propagáciu, vzájomnú výmenu a informovanosť medzi jednotlivými bunkami. Hlavnou črtou festivalu je multi- a interdisciplinarita, kolaboratívnosť projektov, bohaté medzinárodné zastúpenie a silná interaktivita.

Z hľadiska vývoja bol asi kľúčový štvrtý ročník festivalu, keď sa do popredia výrazne dostala téma siete, zreteľne sa rozšíril rad organizátorov a festival sa rozrástol za hranice Slovenska. Šiesty ročník už naplno propagoval kolaboratívny charakter, zmenil sa na „festival sieťovej kultúry“ a upustil od rétoriky, spojenej s novými médiami.

Vo vývoji festivalu vidíme, že v sebe nesie od začiatku implicitne obsiahnutú novátorskú

formu organizácie – siete. Jeho plné vyjadrenie prišlo až s posunom vývoja terminológie a technológií, plným prijatím nových médií, a tým pádom ich odsunutím z polohy absolútnej novinky. Po tom, čo sa odsunul deklarovaný objekt prezentácie, pozornosť sa upriamila na základné špecifikum festivalu, ktoré ho formovalo a vymedzovalo od začiatku viac do sféry sociálneho a kultúrneho experimentu ako prehliadky umenia.

Téma siete a otvorenej, resp. distribuovanej organizácie je dnes nosnou myšlienkou. Festival sa spolieha na slobodnú kreativitu a aktívnu participáciu, ale má vágne definované umelecké hranice. Povaha rôznych projektov varuje v rozmedzí medzi vedou a umením, čo so sebou prináša určité úskalía. Vývoj posledných rokov, keď sa aktivity rozšírili po celej Európe a dokonca i za oceán a ich počet rastie geometrickým radom, často znemožňuje kontrolu realizácie, či kontinuálne pozorovanie prípravy projektov. Situácia problematizuje rolu arbitra, ktorého úloha sa stáva schizofrenicky (ne)potrebná. Pokiaľ si však festival má zachovať svoje kvality, je dôležité vytvoriť určitý spôsob selekcie a kontroly.

Ivana Madariová je kurátorka a teoretička umenia.